

THE BREATH OF LITERARY WIND

A vorbi despre Anglia culturală îți trebuie nu săptămâni, ci ani întregi, pentru a acoperi tot ce înseamnă literatură, pictură, muzică, dans, arhitectură de ieri și de azi.

Muzeele, cum am mai spus și cu altă ocazie, sunt cu intrare liberă, cele de stat, cele patronate de guvernul englez, la fel casele memoriale și, cum majoritatea au un astfel de statut, te poți bucura de grațiile culturii engleze. Mă opresc de această dată în **Yorkshire**, promițând să revin în alt material în Londra. Zona (Yorkshire) este de o sălbăticie cuceritoare, cum doar în cărțile surorilor Brontë – Charlotte, Emily, Anne – mai întâlnești, cu dealuri pe vârfurile cărora urlă parcă tot timpul un câine ascuns în vântul ce bate dinspre Marea Nordului. Verdele este cu totul special, păstrându-și prospețimea chiar și în toiul iernii, contrastând cu maroul roșiatic al cărămizilor din care sunt construite casele, vilele și palatele, fără nici o excepție, vechiul cu noul îmbinându-se, precum e cazul faimoasei **Rievaulx Abbey**, dăinuind de peste 800 de ani.

În **Haworth**, la doar trei mile de **Keighley**, mai spre N situându-se **Leeds** și bătrânul, din vremea împăratului roman Hadrian, oraș **York**, se află **Brontë Parsonage Museum Haworth**. Muzeul te îmbie cu felurite obiecte aparținând familiei, cu date istorice exacte, informații de tot felul despre viața deloc ușoară a celor trei surori, fără a-i omite pe fraatele acestora și pe tată. Chiar de la intrare, indiferent dacă vreodată ai luat sau nu contact cu geniul familiei Brontë, ești informat precis, fiind în același timp provocat să participi la manifestări ad-hoc, literar-artistice, având ca punct de plecare opera literară a celor trei: “The Brontës are, perhaps, the world’s most famous literary family and Haworth Parsonage, now the Brontë Parsonage Museum, was their home from 1820 to 1861. Their short, brilliant lives have fascinated people ever since. Charlotte, Emily and Anne Brontë were the authors of some of the best-loved books in English language. Charlotte’s novel *Jane Eyre*, Emily’s *Wuthering Heights*, and Anne’s *The Tenant of Wildfell Hall* were written in this house and their power still moves readers today”.

Extrem de rar se întâlnește un asemenea fenomen, ca dintr-o singură familie să se evidențieze puternic trei genii literare, făcând istorie universală. Desigur, englezii sunt foarte mândri de tot ce le aparține, având grijă chiar și de cei mai neînsemnați artiști în viață, dar care ar putea face istorie și cinste Angliei peste timpuri. Întorcându-ne la casa muzeu, aceasta este simplă, în stil georgian, păstrând atmosfera discretă a timpului, găzduind cărțile copilăriei celor trei surori. Există și o societate Brontë – **The Brontë Society** – care promovează opera literară a celor trei scriitoare, oferind burse de cercetare tinerilor literați, organizând conferințe care dezbat problemele atinse în cărți sau cele ale timpului respectiv, or, pur și simplu, organizând manifestări literare, concursuri bazate pe creativitate, urmărindu-se promovarea literaturii și operei surorilor Brontë. Aerul visător al muzeului se răsfrânge asupra întregului sat. De-a lungul străzii pietruite, toate casele, până la **Brontë Parsonage Museum**, cu magazinele la parter sau camere speciale pentru ceai – *tearooms* – îți amintesc de lumea creată de scriitoare, oferindu-ți-se lângă ceaiul comandat și un eventual citat din vreo carte semnată Brontë, plasat discret pe măsuță, or pe șervețel, or pe ceașcă....

S-ar zice că ei fac business, desigur, însă pe mine m-a încântat să citesc pe pereții ceainăriei fragmente din nuvelele scriitoarelor Charlotte, Emily, Anne, să țin în căușul palmelor ceașca pe care era gravat chipul uneia sau alteia dintre cele trei. M-am întrebat automat de ce nu știm oare și noi să spunem străinilor, care beau în ceainăriile noastre, că *veșnicia s-a născut la sat*, că avem și noi filosofii noștri – Blaga –, că povestea copilului universal n-a fost rostită doar de scriitori de pe alte meleaguri, ci strigată cu tălpile goale de pe prundul Humuleștiului, că sensibilitatea feminină, puterea interioară a femeii și inteligența ei scilipitoare au fost puse în pagini și în literatura română, de o scriitoare cu nume de floare – Hortensia... etc. În Anglia, cultura o întâlnești la tot pasul, într-o formă academic așezată, așa cum și trebuie, dar și în maniera ei de masă, adresându-se tuturor, și astfel fiind puternic scoase spre

în afară valorile culturale.

Tot în nordul Angliei, în Yorkshire, se află **Kiplin Hall**, reprezentând patru sute de ani de istorie. Chiar dacă cele două Războaie Mondiale au distrus-o parțial, englezii au știut s-o refacă, să-i conserve stilul propriu, redându-i farmecul victorian. Casa, avându-i drept curatori pe câțiva reprezentanți ai familiei doar până în 1904, a adunat, timp de patru secole, picturi în original, portrete, mobilă stil, de epocă, articole personale. Picturile sunt semnate de Angelica Kauffman, Marchioness of Waterford, Joachim Beuckelaer etc. **Kiplin Hall – Jacobean Country House** – inițial fusese construită ca o casă de vânatoare pentru Gerge Calvert, secretar de stat, pe lângă James I, în 1602. De-a lungul timpului, colecția de piese de artă se îmbogățește, la sfârșitul secolului al XIX-lea, Beatrice Carpenter proiectând și executând diferite obiecte de mobilier, precum și lucrări de artă, pe care le expune în jurul casei muzeu. Ca mai toate muzeele, casele memoriale, turnurile și palatele englezești, **Kiplin Hall – Jacobean Country House** se bucură de un spațiu extrem de generos destinat grădinilor. Manifestările artistice au loc pe parcursul întregului an, cum au fost sau vor fi și în acest timp: *Victorian Life in Victorian Painting*, Illustrated talk by art historian, Sandra Pollard; *Watercolour and Pastel Workshop*, Heather Dormer; *The Prisoner of Zenda*, Open-air performances by North Country Theatre of their adaptation of Anthony Hope's Victorian adventure novel....

Sewerby Hall & Gardens se află în estul Yorkshire-ului, întinzându-se pe o suprafață de 50 de acri. Casa muzeu nu este atât de importantă ca vechime, aceasta fiind doar de la începutul secolului al XIX-lea. Importanța casei muzeu constă în camerele care găzduiesc arta veche, dar și contemporană, **Sewerby Hall & Gardens** organizând în fiecare an un festival de artă contemporană, expoziție de fotografie non-convențională, pictură, grafică etc. Vom găsi în interiorul muzeului expoziții permanente, picturi semnate de John Collier (1850–1934), fondator al *The Royal Society of Portrait Painters*. Pe lângă portretele artistice pictate de acesta, putem admira portretele

unor personalități științifice și culturale – Charles Darwin (realizat în 1882) și Rudyard Kipling (realizat în 1891). Chiar la intrare, te întâmpină portretul lui Charles Greenwood, făcut de Sir Thomas Lawrence (1769–1830) în anul 1828. Foarte aproape de **Sewerby Hall & Gardens**, în Old Town, se află Church St. Mary, de la mijlocul secolului al XIII-lea, generoasă în a găzdui concerte de orgă, manifestări culturale, lecturi publice în prezența autorilor și de autori, expoziții de pictură sau artă fotografică. Spectaculozitatea **Sewerby Hall & Gardens** iese în evidență și prin grădinile aranjate regal, fiecare cu un specific anume, despărțite între ele de ziduri de cărămidă, de unde și numele *grădinile înzidite*. Specii de plante ca Helenium Gold, Echepia, Rosemary, Donnelly, Violet, Fern, Savory și alte plante rare cresc în imediată apropiere a unei grădini zoologice, unde maimuțe, pinguini, lame, fazani etc. se bucură de tânguirea pescărușilor care aduc din departare glasul Mării Nordului.

Însă istoria Yorkshire-ului începe cu foarte multe secole în urmă, orașul York găzduind încă vechile ziduri de pe timpurile romanilor, dar și urme ale vechilor vichingi. Despre întâlnirea erelor, a culturilor, vorbește **Scarborough Castle**, ținutul fiind datat arheologic de peste 2500 de ani, acesta trecând prin diferite turbulențe, începând cu Epoca Bronzului, traversând zbciumul armelor romane, zgduit de invazia vikingilor, trecut prin armele regilor medievali și, târziu, ținând piept războaielor moderne.

Însă, istoria și cultura Yorkshire mai înseamna și: **Whitby Abbey; Pickering Castel; Thornton Abby; Kirkham Priory; Brodsworth Hall and Gardens; Richmond Castle, Middleham Castle; Roche Abby; Rievaulx Abbey; Helmsley Castle; Byland Abby, Clifford's Tower; Mount Grace Priory; Aldborough Roman Site**, toate datând de secole. Însă, despre fiecare casă memorială, despre povestea fiecărui muzeu în parte, despre ruinele bisericilor, despre fiecare castel, în alte numere. Cert este că în Anglia te întâlnești cu istoria, cultura la tot pasul, ca și în România, de altfel, diferența constă în modul de a privi lucrurile, unii prețuind-o, ceilalți disprețuind-o.